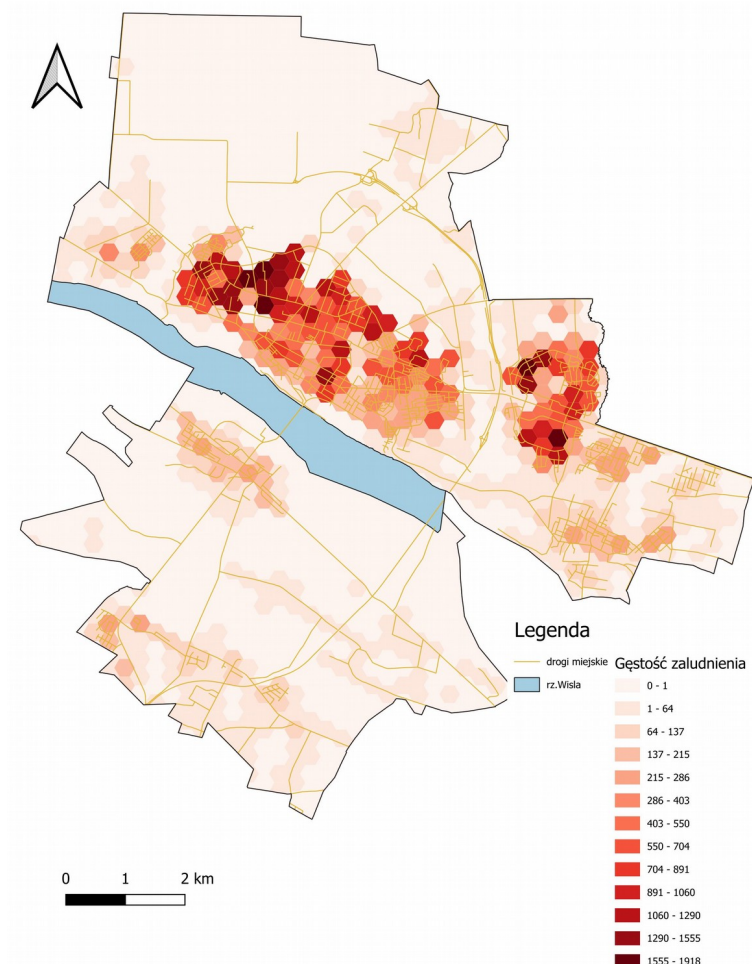

ROZDZIAŁ I. Ludność Płocka

Podstawową wartością, która charakteryzuje jednostkę samorządu terytorialnego i obrazuje jej wielkość, jest **liczba ludności**. Liczbę i strukturę ludności kształtują przede wszystkim dwa czynniki: przyrost naturalny i migracje. Czynniki te posiadają swoje determinanty będące przedmiotem badań demografów. Ponieważ Główny Urząd Statystyczny nie opublikował jeszcze pełnych danych demograficznych za 2024 r., w niektórych przypadkach posłużono się dostępnymi danymi za rok 2023.

Zgodnie z przyjętą przez GUS klasyfikacją, Płock należy do grupy miast dużych. Pod względem liczby mieszkańców, która na koniec 2024 r. wynosiła 110 015 osób, miasto zajmowało wśród 66 miast na prawach powiatu 32. miejsce w kraju – za Elblągiem i przed Koszalinem. Wskaźnik gęstości zaludnienia dla całego miasta wynosił 1 250 osób na 1 km².

Ilustracja 1.1: Gęstość zaludnienia na terenie Płocka w 2024 r.

Źródło: Wydział Strategii, Architektury i Urbanistyki Urzędu Miasta Płocka, opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji meldunkowej Urzędu Miasta Płocka

Rozmieszczenie mieszkańców Płocka jest zróżnicowane pod względem przestrzennym i przedstawia się odmiennie dla poszczególnych 21 osiedli miejskich. Zgodnie z ewidencją zameldowań na pobyt stały i czasowy w 2024 r. najwięcej osób zamieszkiwało osiedla: Podolszyce Północ (11,7 tys.), Podolszyce Południe (9,5 tys.), Łukasiewicza (9,3 tys.) i Wyszogrodzka (9,2 tys.). Najmniej mieszkańców miały osiedla Pradolina Wisły (0,5 tys.) oraz Trzepowo (0,6 tys.), które wykazywały się też najmniejszą gęstością zaludnienia – odpowiednio 67 os/km² i 54 os/km². Najwięcej zameldowanych osób na 1 km² przypadało na osiedlach: Tysiąclecia (18,6 tys. os/km²), Kochanowskiego (10,6 tys. os/km²), Miodowa (10,2 tys. os/km²), Dworcowa (8,8 tys. os/km²) i Kolegialna (7,0 tys. os/km²).

W porównaniu z 2023 r. odnotowano w Płocku więcej urodzeń i mniej zgonów. W ciągu całego 2024 r. urodziło się 667 płocczanek i płocczan, zmarło natomiast 1 335. **Przyrost naturalny** (różnica między liczbami urodzeń żywych i zgonów), podobnie jak w poprzednich latach, był ujemny i wyniósł -668.

Zasadniczy wpływ na strukturę wieku ludności oraz zmiany zachodzące w relacjach między poszczególnymi grupami wieku mają urodzenia. Rosnąca liczba urodzeń powoduje wzrost udziału dzieci w danej populacji, a tym samym obniżenie

udziału osób najstarszych. Natomiast spadek częstości urodzeń zmniejsza liczbę dzieci, a tym samym zwiększa udział populacji starszych. Aby zapewnić stabilny rozwój demograficzny kraju, to w danym roku – na każdą kobietę w wieku 15–49 lat – powinno przypadać średnio co najmniej dwoje urodzonych dzieci, podczas gdy obecnie przypada jedno.

RAPORT O STANIE MIASTA PŁOCKA ZA 2024 ROK

Odzwierciedleniem spadku częstości urodzeń jest niski współczynnik dzietności, czyli liczba urodzeń dzieci przypadająca na kobietę w wieku rozrodczym (15-49 lat), który kształtował się w Płocku w 2023 r. na poziomie 1,0. Innym obserwowanym także zjawiskiem jest odkładanie macierzyństwa w czasie, co skutkuje przesunięciem najwyższej płodności kobiet z grupy wieku 20-24 lata do starszych grup wieku: 25-29, 30-34 i 35-39 lat.

W 2024 r. urodziło się o 17 płocczan więcej niż płocczanek. Wśród zarejestrowanych w Urzędzie Stanu Cywilnego w Płocku noworodków najczęściej nadawanymi imionami męskimi były: Nikodem, Antoni, Aleksander, Ignacy, Adam, Jan, Franciszek, Stanisław, Leon, Mikołaj. Natomiast najpopularniejsze imiona żeńskie to: Alicja, Laura, Maria, Zuzanna, Maja, Liliana, Marcelina, Julia, Zofia, Pola. Na podstawie art. 59 ustawy *Prawo o aktach stanu cywilnego* osoba zgłaszająca urodzenie składa oświadczenie o wyborze nie więcej niż dwóch imion dla dziecka. Wybrane imię lub imiona nie mogą być zamieszczone w akcie urodzenia w formie zdrobniałej oraz nie mogą mieć charakteru ośmieszającego lub nieprzyzwoitego.

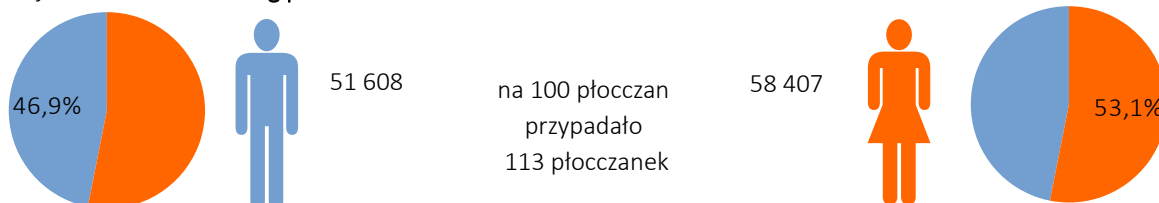
Zgodnie z danymi GUS za 2023 r., w Płocku większość dzieci, bo 63,8%, przyszła na świat w rodzinach tworzonych przez prawnie zawarte związki małżeńskie. W 2024 r. zawarto 429 nowych związków małżeńskich. Podobnie jak w przypadku posiadania dzieci, tak i w kwestiach matrymonialnych uwidacznia się zjawisko odkładania decyzji w czasie. Sukcesywnie podwyższa się wiek nowożeńców. Obecnie w związek małżeński najczęściej wstępują osoby z grupy wiekowej 25-34 lata (w 2023 r. tak było w przypadku 50,9% mężczyzn i 52,2% kobiet). Udział małżeństw pierwszych, czyli panien z kawalerami, wyniósł w Płocku w 2023 r. 64,1%.

Kolejnym czynnikiem po urodzeniach, wpływającym na odmładzanie bądź starzenie się społeczeństwa, jest natężenie zgonów. W 2024 r. odnotowano o 59 zgonów mniej niż rok wcześniej. Niestety, GUS nie opublikował jeszcze danych dotyczących przyczyn zgonów. Według danych z roku poprzedniego główną przyczyną zgonów w Płocku były choroby nowotworowe i choroby układu krążenia, które stanowiły odpowiednio 29,3% i 24,3% wszystkich zgonów. Kolejną istotną przyczyną zgonów były choroby układu oddechowego, które stanowiły 11,0% wszystkich zgonów. Z powodu nowotworów tak samo często umierają kobiety (29,0%), jak i mężczyźni (29,5%). Wśród kobiet choroby układu krążenia były przyczyną 25,2% zgonów, a wśród mężczyzn – 23,4%. Natomiast choroby układu oddechowego były wśród kobiet przyczyną 12,0% zgonów, a wśród mężczyzn – 9,8%.

Rozpatrując natężenie zgonów wśród mężczyzn i kobiet, należy stwierdzić, iż częściej umierają mężczyźni niż kobiety. Zjawisko nadumieralności mężczyzn występuje już wśród chłopców. Odstępstwo od reguły zanotowano w Płocku w 2024 r., w którym zmarło 660 mężczyzn, czyli o 15 mniej niż kobiet. W 2023 r. wiek środkowy zmarłych mężczyzn wyniósł 73,1 lat i był o 7,5 lat niższy od wieku środkowego kobiet, który wyniósł 80,7 lat.

Według danych GUS od początku lat 90-tych następowała poprawa **długości trwania życia** Polaków. Nadal jednak utrzymywała się duża różnica między trwaniem życia mężczyzn i kobiet. W latach 2020 i 2021, w wyniku pandemii COVID-19 i związanej z nią większej liczby zgonów, przeciętne trwanie życia skróciło się. W 2023 r. w podregionie płockim odnotowano dłuższe niż rok wcześniej trwanie życia i wynosiło dla mężczyzn 73,5 lat (w 2019 r. – 73,0 lata), a dla kobiet – 80,8 lat (w 2019 r. – 81,0 lat).

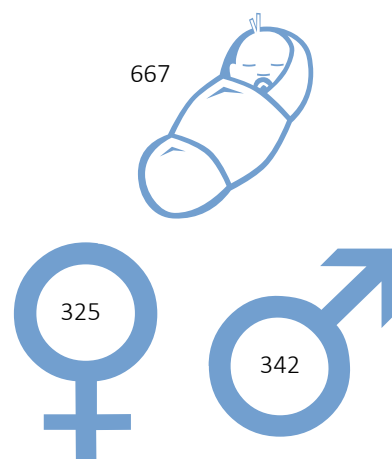
Ilustracja 1.3: Ludność według płci w 2024 r.

Źródło: GUS, Baza Demografia

W strukturze **ludności według płci** wyraźnie zaznacza się w Płocku dysproporcja pomiędzy liczbą mężczyzn a liczbą kobiet. Udział kobiet w ogólnej liczbie ludności jest nieznacznie niższy od 50% w grupach wiekowych poniżej 40 lat, a w grupach wiekowych powyżej 75 lat wynosi ponad 60%. Na stosunek liczby kobiet do liczby mężczyzn ogółem wpływają zarówno naturalne procesy biologiczne, jak i przepływy migracyjne. Do pierwszej grupy czynników należą m.in.:

Ilustracja 1.2: Urodzenia żywe w 2024 r.

Źródło: GUS, Baza Demografia

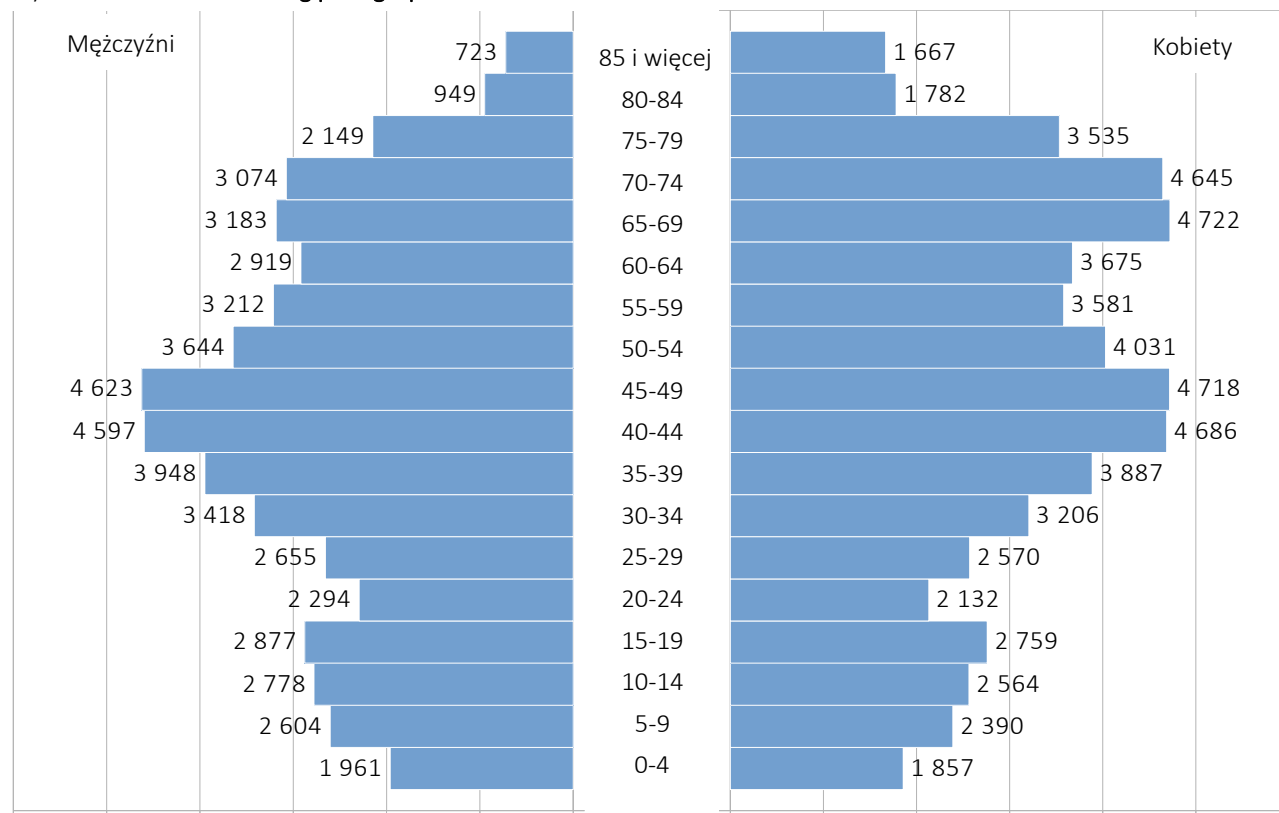
RAPORT O STANIE MIASTA PŁOCKA ZA 2024 ROK

stale występująca wśród noworodków przewaga liczby chłopców nad dziewczynkami oraz większa częstość zgonów mężczyzn niż kobiet. Do drugiej grupy czynników należą takie zjawiska, jak częstsze migracje kobiet ze wsi do miast czy migracje ludności (zwłaszcza osób młodych) do innych regionów.

Przyjmując przedziały 10-letnie, w Płocku najbardziej liczne są roczniki w przedziale wiekowym 30–39 lat, 40–49 lat, 50–59 i 60–69 lat i stanowią około 15% ludności Płocka. Najmniej liczne są roczniki w wieku 0–9 lat, 10–19 lat oraz 20–29 lat – każdy z nich stanowi poniżej 10% ogółu ludności Płocka.

Należy także zauważyć, iż grupa osób w sędziwym wieku (80 lat i więcej) jest silnie zróżnicowana ze względu na płeć, co związane jest także z dysproporcją w długości trwania życia mężczyzn i kobiet. Udział kobiet w tej zbiorowości w 2024 r. wynosił bowiem 67,4%. Wśród mężczyzn seniorzy stanowili 3,2%, a wśród kobiet 5,9%.

Wykres 1.1: Ludność według płci i grup wieku w 2024 r.

Źródło: Wydział Strategii, Architektury i Urbanistyki Urzędu Miasta Płocka, opracowanie własne na podstawie danych GUS z Bazy Demografia

Z każdym rokiem ludność Płocka nieznacznie starzeje się. **Statystyczny mieszkaniec** miasta w 2023 r. miał 45,4 lat, przy czym przeciętny wiek pań (47,7 lat) był o blisko 5 lat wyższy od przeciętnego wieku panów (43,0 lata). Proces starzenia się ludności, będący wynikiem korzystnego zjawiska, jakim jest wydłużanie trwania życia i dalszego trwania życia, jest pogłębiany przez niski poziom dzietności. Na przestrzeni lat widać zmniejszanie się udziału roczników młodszych i zwiększanie się udziału roczników starszych. W 2024 r. indeks starości wynosił dla Płocka 187, czyli na 100 „wnuczków” (dzieci w wieku 0-14 lat) przypadało 187 „dziadków” (osób w wieku 65 i więcej lat), a różnica w wielkości tych populacji wynosiła 12,3 tys. na niekorzyść dzieci.

Tabela 1.1: Stan i struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2024 r.

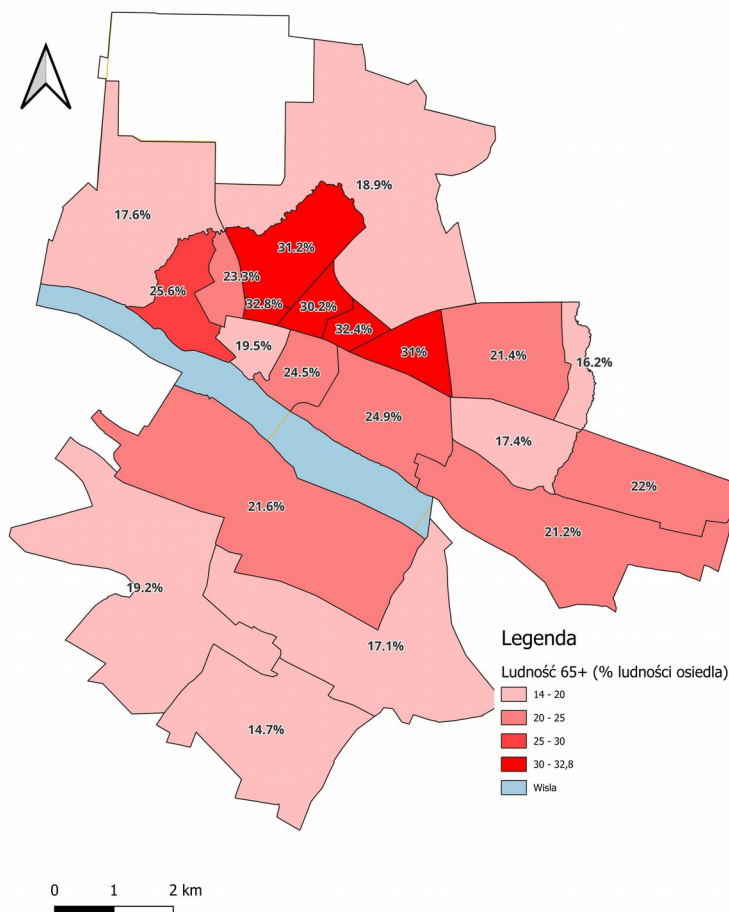
Wyszczególnienie	Ogółem	Ludność w wieku		
		przedprodukcyjnym (0-17 lat)	produkcyjnym (mężczyźni 18-64 lata, kobiety 18-59 lat)	poprodukcyjnym (mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej)
Ogółem	110 015	17 765	62 146	30 104
Mężczyźni	51 608	9 174	32 356	10 078
Kobiety	58 407	8 591	29 790	20 026

Źródło: GUS, Baza Demografia

RAPORT O STANIE MIASTA PŁOCKA ZA 2024 ROK

Potencjalne zasoby ludności zdolnej do pracy tworzy ludność w wieku produkcyjnym, a źródło potencjalnych, przyszłych zasobów pracy – ludność w wieku przedprodukcyjnym. W strukturze według ekonomicznych grup wieku wyróżnia się jeszcze grupę osób w wieku poprodukcyjnym, którą stanowią potencjalni emeryci.

Ilustracja 1.4: Udział ludności w wieku 65+ w ludności ogółem w % w rozbiciu na poszczególne osiedla w 2024 r.

Źródło: Wydział Strategii, Architektury i Urbanistyki Urzędu Miasta Płocka, opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji meldunkowej Urzędu Miasta Płocka

Struktura ludności z uwzględnieniem ekonomicznych grup wieku na przestrzeni lat pokazuje malejący odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym i systematycznie rosnący w wieku poprodukcyjnym. Proporcje między ludnością w wieku nieprodukcyjnym i produkcyjnym odzwierciedla ogólny współczynnik obciążenia demograficznego. W końcu 2024 r. wskazywał, że w Płocku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 77 osób w wieku nieprodukcyjnym. Podobnie jak w całej Polsce, mamy do czynienia z procesem starzenia się zasobów siły roboczej spowodowanym zwiększającą się liczbą osób w wieku niemobilnym, tj. powyżej 44 roku życia. Zwiększanie się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym oznacza, że co raz większe znaczenie dla miasta mają dochody tej grupy mieszkańców.

Istotnym zjawiskiem mającym wpływ na stan zaludnienia w Płocku są **migracje**. Od kilkunastu lat roczny odpływ ludności przekracza wielkość napływu, co powoduje, że saldo migracji stałej jest ujemne. Zjawisko migracji wiąże się ze zmianą miejsca zamieszkania. Należy jednak dodać, że krajowa statystyka migracji ujmuje tylko zarejestrowane fakty zmiany miejsca zamieszkania, tj. zameldowania i wymeldowania z pobytu stałego lub czasowego wewnątrz kraju lub za granicę, a zatem nie odzwierciedla rzeczywistych rozmiarów zjawiska.

W 2024 r. zameldowało się w Płocku na pobyt stały 740 osób, w tym 10 z zagranicy, a wymeldowały się 1 303 osoby, w tym 6 za granicę. Ogólne saldo migracji dla Płocka w tym okresie pozostało ujemne i wyniosło -563. Wśród ludności napływowej jak i odpływowej dominowały kobiety, stanowiąc odpowiednio 52,6% i 50,8% ogółu.

Tabela 1.2: Migracje wewnętrzne ludności na pobyt stały w 2024 r.

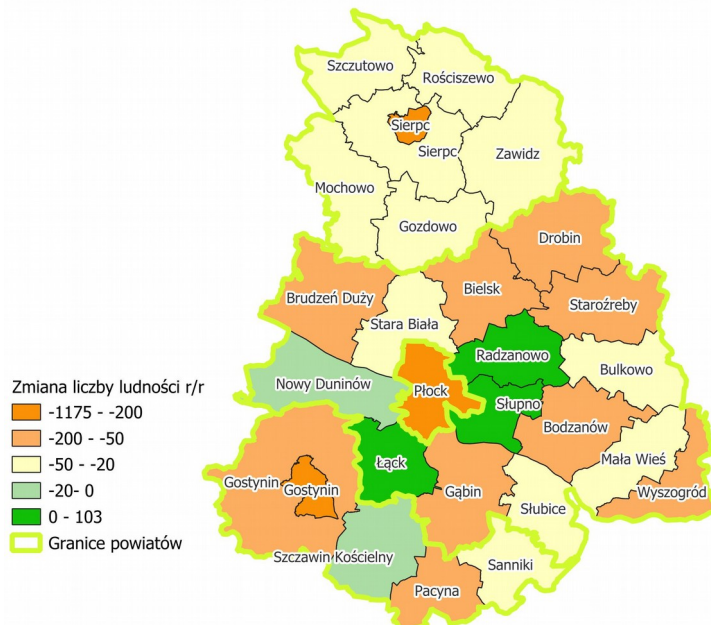
Wyszczególnienie	Wewnętrzne		Zagraniczne		Saldo migracji		
	napływ	odpływ	imigracja	emigracja	wewnę- trzných	zagrani- cznych	ogólne
Ogółem	730	1 297	10	6	-567	4	-563
Mężczyźni	346	640	5	1	-294	4	-290
Kobiety	384	657	5	5	-273	0	-273

Źródło: GUS, Baza Demografia

W Płocku przede wszystkim mamy do czynienia z migracjami wewnętrznymi. Zdecydowanie mniejszy wpływ na liczbę ludności miało saldo migracji zagranicznych. W 2024 r. saldo migracji wewnętrznych na pobyt stały było ujemne i wyniosło -567. Dane GUS za 2023 r. pokazują, że 73,9% przybyłych do Płocka przeniosło się ze wsi. Podobna sytuacja miała miejsce wśród osób opuszczających Płock, ponieważ 66,4% jako nowe miejsce zamieszkania wybrała wieś. Odpływ ludności z Płocka na tereny wiejskie był większy niż napływ, przez co wskaźnik przyjął wartość ujemną sięgającą -269.

Podobna sytuacja, choć na mniejszą skalę, miała miejsce w przypadku migracji pomiędzy Płockiem a innymi miastami w Polsce. Liczba osób przybyłych była mniejsza niż opuszczających Płock, co sprawiło, iż saldo migracji z miastami wyniosło -218. Najwięcej przemieszczeń miało miejsce w granicach województwa mazowieckiego – zarówno w napływie jak i w odpływie stanowiły one około 80%. W obu przypadkach dominującym kierunkiem była wieś.

Ilustracja 1.5: Zmiana liczby ludności pomiędzy grudniem 2023 r. a grudniem 2024 r. w podregionie płockim

Źródło: Wydział Strategii, Architektury i Urbanistyki Urzędu Miasta Płocka, opracowanie własne na podstawie danych GUS

Dane na temat migracji wewnętrznych wskazują, iż duże znaczenie dla zmiany stanu ludności Płocka ma proces suburbanizacji, polegający na przenoszeniu form przestrzennych miasta oraz form życia miejskiego na tereny otaczające rdzeń miejski. Podczas gdy w mieście centralnym zmniejsza się liczba ludności, w strefie zewnętrznej następuje wzrost liczby mieszkańców spowodowany między innymi napływem migracyjnym.

Ze względu na odległość jednostki położone w pobliżu Płocka są pozornie atrakcyjne dla opuszczających miasto – zmieniając warunki życia, zachowują dostęp do dóbr i usług, jakie oferuje miasto. Jednocześnie proces suburbanizacji niesie ze sobą niekorzystne konsekwencje dla funkcjonowania miasta poprzez np. zjawisko „drenażu mieszkańców”, zmniejszenie bazy podatkowej czy zwiększenie skali codziennych dojazdów. Brak sprawności świadczenia usług transportu publicznego w gminach i powiatach wokół Płocka sprawił, iż ludność, aby dojechać do miasta, korzysta przede wszystkim z własnych

samochodów osobowych. Przyczynia się tym samym do obciążenia ulic miasta, powodując jednocześnie zwiększenie liczby aut parkujących na ulicach.

Potwierdzają to także wyniki ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021. W badaniu poświęconym przepływowi ludności związanym z zatrudnieniem według stanu na dzień 31 marca 2021 r. Płock zajął 3. miejsce w województwie mazowieckim pod względem liczby przyjeżdżających do pracy. Odnotowano ich 20,0 tys. (na pierwszej pozycji była Warszawa, a na kolejnym miejscu Radom). Wśród gmin z największą przewagą liczby przyjeżdżających do pracy nad liczbą wyjeżdżających do pracy w województwie mazowieckim naszemu miastu przypadło 4. miejsce, a w skali kraju wśród powiatów – 13. Warto także odnotować, iż powiat płocki znalazł się na wysokim 10. miejscu w kraju wśród powiatów z największą przewagą liczby wyjeżdżających do pracy nad liczbą przyjeżdżających do pracy.¹

Skalę oddziaływania Płocka obrazuje kolejne badanie Urzędu Statystycznego w Warszawie poświęcone dojazdom uczniów do szkół podstawowych i ponadpodstawowych w województwie mazowieckim w roku szkolnym 2023/24 według stanu w dniu 30 września. Płock znalazł się na 3. miejscu wśród gmin województwa mazowieckiego z największą liczbą uczniów przyjeżdżających do szkół dla dzieci i młodzieży, których odnotowano 5,9 tys. (wyżej uplasowały się jedynie Warszawa i Radom). To podkreśla pozycję Płocka jako centrum usług edukacyjnych w regionie. Autorzy publikacji zauważają, iż: „Miasta na prawach powiatu, będące dawnymi miastami wojewódzkimi, ze względu na dużą liczbę szkół, wszechstronną ofertę edukacyjną oraz dobrze zorganizowany transport publiczny, silnie przyciągają dzieci i młodzież do placówek szkolnych. Dla tych miast strefy wpływów wyraźnie różniły się wielkością i zasięgiem oddziaływania. W przypadku szkół podstawowych obejmowały one od kilku do kilkudziesięciu gmin tworzących układ koncentryczny wokół miasta centralnego. Natomiast w przypadku szkół ponadpodstawowych strefy wpływów miały znacznie większy zasięg, również o charakterze ponadregionalnym.”²

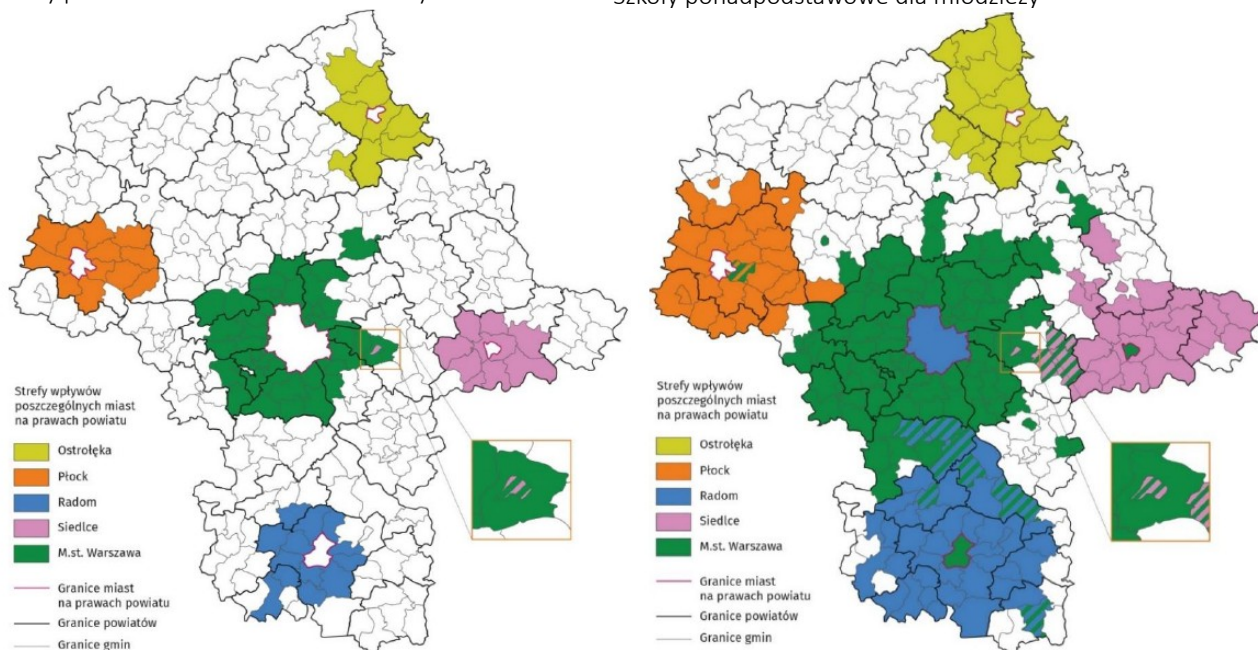
¹Dojazdy do pracy w świetle wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i mieszkań 2021, Główny Urząd Statystyczny, Urząd Statystyczny w Poznaniu, Poznań 2024

²Dojazdy uczniów do szkół podstawowych i ponadpodstawowych w województwie mazowieckim w roku szkolnym 2023/24, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2025, s. 5

Ilustracja 1.6: Strefy wpływów w województwie mazowieckim poszczególnych miast na prawach powiatu w roku szkolnym 2023/24*

Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży

Szkoły ponadpodstawowe dla młodzieży

* W macierzach przepływów międzygminnych nie uwzględniono przepływów poniżej 5 osób

Źródło: Publikacja Urzędu Statystycznego w Warszawie pt. „Dojazdy uczniów do szkół podstawowych i ponadpodstawowych w województwie mazowieckim w roku szkolnym 2023/24”, Warszawa 2025, s. 6

W badaniach prof. Przemysława Śleszyńskiego z Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, definiujących dzienny system miejski w strukturze osadniczej Polski, znajdujemy potwierdzenie oddziaływania Płocka i skalę ciężarów poszczególnych ośrodków miejskich w przestrzeni kraju.

Ilustracja 1.7: Delimitacja regionów funkcjonalnych według prof. Przemysława Śleszyńskiego

REGION OBIEKTYWNY - DZIENNY SYSTEM MIEJSKI

Delimitacja regionów funkcjonalnych metodą Daceya-Nystuena (Śleszyński 2014)

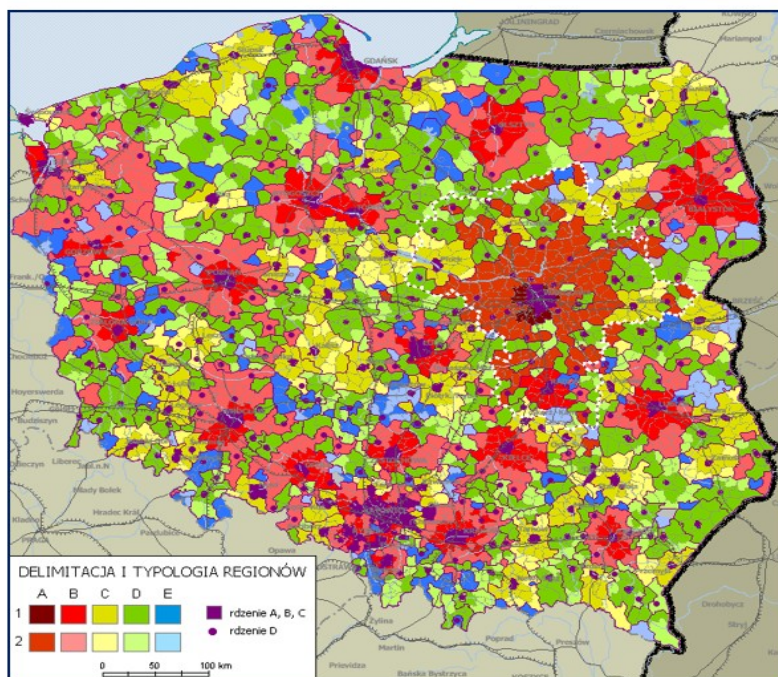
Oznaczenia:

Hierarchia:

- A – stołeczny
- B – regionalny
- C – subregionalny
- D – lokalny
- E – wiejski

Natężenie oddziaływania:

- 1 – silne przyjazdy z i wyjazdy do ośrodka miejskiego
- 2 – silne wyjazdy do ośrodka miejskiego

Źródło: Prezentacja prof. P. Śleszyńskiego na konferencji zorganizowanej przez Związek Miast Polskich w 2019 r.

RAPORT O STANIE MIASTA PŁOCKA
ZA 2024 ROK

Tabela 1.3: Wybrane dane demograficzne miast o porównywalnej do Płocka wielkości w 2024 r.

Miasto	Dąbrowa Górnica	Elbląg	Gorzów Wielkopolski	Płock	Koszalin	Tarnów
Liczba ludności	112 408	112 052	114 700	110 015	105 263	102 123
Przyrost naturalny	-880	-606	-636	-668	-622	-528
Ogólne saldo migracji stałej	-154	-194	-584	-563	-66	-411

Źródło: GUS, Baza Demografia

Zjawisko malejącej liczby mieszkańców występuje w wielu jednostkach o podobnej do Płocka wielkości. Obserwowane przez badaczy trendy procesów demograficznych wskazują zarazem, że sytuacja ludnościowa Polski jest trudna. „Bardzo niski poziom urodzeń, wysoka liczba zgonów, niższa niż w 2023 r. liczba zawartych małżeństw, pogłębiły obserwowaną od kilkunastu lat niekorzystną sytuację ludnościową Polski. W tej sytuacji w najbliższej perspektywie nie należy oczekiwać znaczących zmian zapewniających stabilny rozwój demograficzny.”³ Ponadto zaznaczono, iż: „Proces starzenia się ludności postrzegany w wymiarze jednostkowym i społecznym stawia trudne wyzwania o wielopłaszczyznowym wymiarze, a więc nie tylko w sferze ekonomicznej, lecz również zdrowotnej i socjalnej.”⁴ W przypadku miast dodatkowym czynnikiem, odpowiadającym za odpływ mieszkańców, jest pogłębiający się proces suburbanizacji.

³ *Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2024 r. Stan w dniu 31 grudnia*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2025, s. 10

⁴ jw.